

РЕАЛІЗАЦІЯ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ НА ПРИКЛАДІ МІСТА ЧЕРКАСИ

Анна КРИШТАЛЬ

Черкаська гімназія № 9 імені О. М. Луценка

Вибір майбутньої професії, потреба в соціальних контактах, прагнення до самореалізації, що супроводжуються хронічною тривожністю, невизначеністю майбутнього і постійними загрозами, пов'язаними з війною, визначає молодь як одну з найбільш уразливих категорій населення. Зважаючи на зазначене, усвідомлений підхід до реалізації молодіжної політики, залучення молоді до суспільного життя, створення і підтримка осередків для розвитку і комунікації є особливо актуальним.

Мета – проаналізувати особливості реалізації молодіжної політики міста Черкаси в умовах воєнного стану.

Місто Черкаси є відкритою платформою для розвитку активної молоді. Питання зайнятості молоді підпадають під юрисдикцію Департаменту освіти та гуманітарної політики Черкаської міської ради. Згідно з п. 1.8 Положення про Департамент освіти та гуманітарної політики Черкаської міської ради Департамент забезпечує реалізацію повноважень, покладених на орган місцевого самоврядування у сфері: освіти, культури, молоді, фізичної культури і спорту тощо; підтримує розвиток молодіжних організацій та ініціатив, що об'єднують молодь у напрямках науки, мистецтва, волонтерської діяльності, патріотичного виховання тощо [1].

Особливої актуальності набуває формування самостійності та відповідальності молоді, розвитку лідерських якостей, навичок роботи у команді та soft skills. Першочергово акцент здійснюється на особистісному зростанні молоді. Учнівські самоврядування шкіл, молодіжна ініціативна група «Учнівська міжпарламентська асамблея» є об'єднаннями шкільної молоді, в яких прогресивні ідеї підтримуються однолітками і реалізуються в учнівському колі з мінімальною допомогою дорослих, чия функція в таких формуваннях полягає в адміністративній підтримці і забезпечення безпечного середовища.

Роль *учнівського самоврядування* (УС) школи полягає у створенні належних умов для розвитку цілісної особистості учнів. Структура УС в кожній школі різниться. Розглянемо структуру УС Черкаської гімназії № 9. Узгодженням організаційних питань та комунікацією між адміністрацією гімназії і учнями займається педагог-організатор/ка. Лідером серед учнів є президент школи, роль якого полягає у підтримці ідей та слухних пропозицій учнів; безпосередня ініціатива організації шкільного процесу та позашкільної діяльності (організація свят, благодійних ярмарків, неформальних гуртків, покращення якості навчального процесу тощо), координація роботи міністрів. Президент школи, як правило, – це активний, відповідальний учень/учениця 8–10 класів. Кандидатури учнів 11 класу не приймаються на пост президента школи у зв'язку з необхідністю спрямування зусиль і часу на підготовку до випускних іспитів (НМТ), проте вони можуть бути міністрами або активно долучатися до життя гімназії. Міністерства (у деяких закладах – департаменти) займаються реалізацією важливих ідей у певних напрямках, проведенням тематичних днів чи заходів. УС Черкаської гімназії № 9 має такі міністерства: міністерство освіти і науки, міністерство охорони здоров'я та спорту, міністерство культури, міністерство праці та екології, міністерство національних справ, міністерство інформації та зв'язку.

У 2025–2026 навчальному році учнівським самоврядуванням Черкаської гімназії № 9 було реалізовано такі учнівських пропозицій:

- благодійні ярмарки;

- театральні постановки, створення театального гуртка для учнів середньої школи;
- створення соцмереж школи, які ведуть учні (окремо від офіційних) та висвітлюють інформацію про різноманітні заходи, знімають тематичні інформаційно-роз'яснювальні відео, проводять опитування, розповідають про неформальне життя учнів і формують позитивний імідж гімназії в цілому;
- еко-дні, Велесова ніч, конкурс костюмів, ігри «Таємний Санта» і «Нота-Єнота» тощо.

Учнівська молодь – це майбутнє міста та України, саме тому Черкаси відповідально ставляться до соціалізації молоді, її обізнаності в політиці та роботі департаментів міста. Традиційно проводиться **стажування в органах місцевого самоврядування міста Черкаси** [2]. Стажування, що відбувається в одному з департаментів Черкаської міської ради (на вибір учня), дає можливість ознайомитися з його структурою та повноваженнями, протягом двох тижнів спостерігати за роботою управлінців. Про власну мотивацію, отриманий досвід і пропозиції щодо розвитку міста учні міркують у підсумковій частині I етапу – написання есе. «У 2026 році сертифікати учасників отримали 312 черкаських учнів, 16 учнів стали фіналістами стажування» [4]. Другим етапом серед фіналістів є презентація самостійно розроблених проєктів на розвиток міста і визначення п'ятірки переможців, які відвідують органи місцевого самоврядування за кордоном (у 2026 році – місто-побратим Штайнфурт, Німеччина).

У місті активно працює раніше згадана молодіжна ініціативна група **«Учнівська міжпарламентська асамблея»**, коротко УМА, – об'єднання активних учнів з усіх шкіл міста Черкаси (включно з трьома ліцеями). До УМА можуть входити учні 8–11 класів, по 2 офіційних представника від закладу, але з необмеженою кількістю вільних слухачів. Правління асамблеї складається з 4 лідерів: спікера, двох віцеспікерів та секретаря, а також СММ-команди.

Одним з наймасштабніших заходів асамблеї є **Модель Ради Європи (МРЕ)** – дипломатична імітаційна гра, що покроково відображає роботу Ради Європи. Кожна школа шляхом жеребкування отримує країну, яку представлятиме. Кожен делегат від школи бере участь в одному з 7 комітетів, окреме місце займає преса: Комітет з юридичних питань та прав людини, Комітет з соціальних питань, охорони здоров'я та сім'ї, Комітет з питань культури, науки та освіти, Комітет з економічних питань і розвитку, Комітет політичних питань, Комітет з питань довкілля, Комітет міністрів. МРЕ традиційно проходить у 3 етапи:

1) засідання Парламентської асамблеї Ради Європи (ПАРЄ) – робота преси і 6 комітетів, захист доповідей та резолюцій, дискусії, затвердження найкращих резолюцій та найкращих делегатів;

2) благодійний дипломатичний бал – класичний танцювальний захід, що має на меті благодійну місію, під час якого відбувається нагородження шкіл, найкращих делегатів та Секретаріату (голів та співголів комітетів). У 2026 зібрані під час заходу кошти передані партнерам із Херсона для підтримки дітей і молоді міста [5];

3) засідання Комітету міністрів Ради Європи КМРЕ – делегати до цього комітету об'єднуються в коаліції і працюють над ефективною реалізацією обраних на ПАРЄ резолюцій.

Модель Ради Європи–2026 відбулася за темою «Етичне регулювання та інтелектуальна стійкість в епоху ШІ: як забезпечити технологічний прогрес, зберігаючи фундаментальні права людини та культуру критичного мислення в Європі?». Таким чином, МРЕ – це справжній крок до дипломатії для учнів, практика публічних виступів, захисту позицій країни та цінностей комітету.

Одним з напрямів діяльності Учнівської міжпарламентської асамблеї є волонтерство. Допмагаючи ЗСУ, дитячим будинкам, притулком для тварин, молодь проявляє свідому громадянську позицію. Наприклад, на постійній основі проводяться

благодійні літні проєкти: перформанс «На крок ближче до перемоги», культурний захід «Велесова ніч», фестиваль «Шляхами української спадщини» та мистецький перформанс «З попелу в барви».

До авторських молодіжних ініціатив належить **проєкт «КульТур – фестиваль відомих та маловідомих діячів України»** – просвітницький молодіжний проєкт, метою якого є залучення молоді до вивчення історії і культури України у цікавому та інтерактивному форматі. У межах проєкту «КульТур» вже відбулося три тематичні заходи: «КульТур: мистецтво», «КульТур: театр» і «КульТур: Параджанов». Учасники мали змогу відвідати авторські лекторії від організатора проєкту і запрошених спікерів; дізнатися про діячів мистецтва, театру і кінематографа, подискутувати щодо актуальних проблем галузі і зав'язати корисні контакти. У рамках кожного із заходів також проводився творчий блок, де всі відвідувачі мали нагоду взяти участь у майстерці «Панно у стилі Соні Делоне», тренінгу з акторської майстерності, майстерки з колажування у стилі Сергія Параджанова.

Варто зазначити, що всі заходи проводилися безкоштовно, на волонтерських засадах. Місцем проведення заходів було обрано простори Черкаського інституту міста і Молодіжний ресурсний центр (МРЦ), які активно підтримують молодіжні ініціативи. Зокрема, перегляду фільму «Колір граната» Сергія Параджанова («КульТур: Параджанов») проводився спільно з проєктом «КіноВоля» Унівської міжпарламентської асамблеї (УМА) в одному із закладів харчування міста Черкаси, яке надало приміщення на безоплатній основі, а апаратуру для кінопоказів проєкту «КіноВоля» надав департамент освіти та гуманітарної політики також на безоплатній основі.

Тенденція до волонтерства у місті Черкаси стає дедалі популярнішою. Обізнаність про волонтерство серед молоді відчутно зростає, зокрема місто пропонує безліч варіантів волонтерства: можливість отримати посвідчення волонтера у Черкаському молодіжному ресурсному центрі (МРЦ), допомагати в організації культурних подій від МРЦ, долучатися до організації міських подій – спортивні івенти, благодійний розпродаж «Garage Sale», книжковий фестиваль «Змістовно», благодійні акції від ГО «Культура», плетіння маскувальних сіток в Центрі допомоги армії тощо.

Варто також зазначити, що місто Черкаси має широкий вибір просторів для проведення молодіжних закладів. Черкаський інститут міста (ЧІМ) – це простір, на базі якого проводяться навчання: Цикл «Підготовка цивільних в умовах воєнного часу», Школа FPV інженерії, Школа FPV пілотування, партнерство з ГО «Культура» (культурна громада), «ПСОЛОГІЯ» [6]. Простір містить велике світле приміщення, необхідну техніку, столи й стільці. ЧІМ залюбки стає платформою для проведення нових молодіжних проєктів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Положення про Департамент освіти та гуманітарної політики Черкаської міської ради затверджений рішенням Черкаської міської ради від 18.12.2025 №91-54. URL: <https://dogp.gov.ua/departament-14-55-08-27-02-2020/>
2. Рішення про стажування учнівської молоді у виконавчих органах Черкаської міської ради, на підприємствах, установах та організаціях комунальної форми власності м. Черкаси протягом жовтня 2025 – березня 2026 рр. виконавчого комітету Черкаської міської ради від 08.10.25 №1274.
3. Черкаське регіональне суспільно-політичне інтернет-видання «ПРОЧЕРК» 06 листопада 2025, 08:45.
4. Черкаська міська рада, Facebook, 21 січня 2026.
5. Дипломатичний бал «Моделі Ради Європи – 2026»: вишуканість заради благодійної місії» 23.03.2026. URL: <https://cherkasy-rada.gov.ua/novyny/dyplomatychnyj-bal-modeli-rady-yevropy-2026-vyshukanist-zarady-blagodijnoyi-misiyi/>
6. Напрями роботи ЧІМ. URL: <https://www.cherkasyurban.institute/>